

NÉPOLVASÓTÁR

SZÉPIRODALMI

ÉS

tudományterjesztő

HETILAP.

Felelős szerkesztő :

MEZŐFI VILMOS.

Lajos Alfréd.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL :

Budapest, VII., Garay-utcza 32. sz.

a hová a megrendelések intézendők.

Tartalom :

Csak ámitás. (Heine.) — Pusztuljatok proletárok. (Mezőfi Vilmos.) —
 A csempész. (Tömörkény István.) — Tüzek. (Kiss József.) — Jézus a tulaj-
 don ellen. (Weitling Vilmos.) — Tragédia a feyházban. (Hugó Viktor.) —
 A lehullt virág. (Egy leány halálára.) — Nemzetgazdasági igazságok. (A vasárnapi
 munka.) — Szellemszikrák. — Külömfélék. — Világkrónika. — Közgazdaság. — Szer-
 kesztői üzenetek. — Betüirejtvény.

Egyes szám ára 10 krajczár.

Előfizetési ára negyedévre 1.20 kr., félévre 2.40 kr.

Megjelenik minden vasárnap.

A jutalom.

Ujesztendőre a „Népolvasótár“ minden olvasója diszes faliképet kap, a mely a proletariátus szabadságharczának egy jelenetét ábrázolja. A művészi kivitelü kép bizonyára kedves meglepetés lesz minden olvasónknak. Előre is felhivjuk olvasóink figyelmét erre a képre.

*

Minden lakásváltozást pontosan tessék a kiadóhivatalnak (Garay-u. 32.) bejelenteni. Panaszokkal rendetlen kihordás miatt stb.: ide tessék fordulni és rögtön intézkedünk.

*

Bekötési táblák a regényhez készülöben vannak.

*

A 600 oldalas vaskos Bebel-féle hires könyvet „A nő a multban, jelenben és a jövőben“ minden új olvasónk is Budapesten 25 kr. és vidéken 35 kr. kezelési díj lefizetése mellett megkapja.

*

A „Népolvasótárt“ terjeszteni minden munkásembernek erkölcsi kötelessége. Minél több olvasója van a „Népolvasótárnak“ annál szebbet és tartalmasabbat nyújtunk. Czimeket szívesen veszünk és rögtön küldünk mutatványszámot.

*

A jutalomkép, a mely minden lakásnak díszére lesz, 59 centiméter hosszú és 45 cm. magas.

NÉPOLVASÓTÁR

22. szám.

Budapest, 1897. szeptember 26.

I. évfolyam

Szerkeszti és kiadja MEZŐFI VILMOS.

☉ Szerkesztőség és kiadóhivatal Garai-utca 32.

Csak ámitás.*

— Heine. —

Kendőlengés, éljenzengés,
Hozott Isten, pohárcsengés.
Gyermekek! Mind csak ámitás,
Nincs benn egy szivdobbanás.

Pusztuljatok proletárok.

— Irta: Mezőfi Vilmos. —

(Vége.)

De Malthus hidegvérü következtetéseiben még tovább megy. Éppen mint ama római, aki „az éhhalál kinjai meghosszabbításának” gúnyolta az alamizsnát, *egy itéli el Malthus a szegények ápolását és a szegényeknek szánt filléreket. Ő ebben a segélyben csak könnyelműségekre való serkentést és a túlnépesedési bajnak közvetlen előmozdítását látja. Szerinte a végrehajtást, a melyet a természeti törvények alapján az élelem szegény fölös néptömegben a nyomor maga teljesít, felfüggeszteni inkább kegyetlenség, mint könyörülés.*

Világos, hogy Malthus embertelen rendszerét legelőször is a tőkepénzesek használták fel saját igazolásukra. Ki van mutatva, — mondák — hogy senki más, mint egyedül a munkásosztály önmaga oka saját nyomorának. A korai házasság és a korlátlan gyermekszám munkáskínálattal árasztotta el a piacot. Ezáltal az egyesek munkaereje elkerülhetetlenül veszt becséből és a bér mindig alábbszáll, stb. Az államtudomány is gyakorlatilag alkalmazta Malthus elméletét. Sok helyütt megszorították a házasságok kötésének lehetőségét. Máshol jutalomdíjakat osztogattak ama házasoknak, a kiknek csak két gyermekük született.

Ha tekintjük a napjainkban dúló nyomort, a kórházak túlszűfolttségét, az iszákosság terjedését, a szegényebb néposztály lakásainak egészségtelen voltát, a bordélyházak erkölcsstelen intéz-

*) Egy császár ünneplése alkalmából.

ményét és annyi más, a proletárságot sújtó társadalmi ferdeséget: szinte ugylátszik, mintha az állam a rendelkezésére álló minden eszközzel a proletárok számát csökkenteni kívánná, hogy az uralkodó osztályok jólétét biztosítsa?

Malthus követői, hogy észrevételeiket a termékenység hatalma fölött, a melylyel a szerves lények fel vannak ruházva, megvédhessék, különböző példákat hoznak fel. Kiszámították, hogy egy kukoriczaszem más kétezeret hoz elő; hogy egy mákfej több mint 30,000 szemet tartalmaz. Egy pontynak 600,000 tojása van. Egy beléndek négy év alatt képes volna befedni a földet és két hering tiz év alatt megtöltené a tengert. De mit bizonyít ez a Malthus-féle rendszer mellett? Mutatják-e ezek a példák, hogy a növények és állatok csakugyan abban az arányban növekednek, a melyet ő alapul vett? *E példák ép az ellenkezőjét bizonyítják, mert azt mutatják, hogy a szerves lények termékenysége és azok tényleges megteremtése között az egyensúly megvan. Ezek a példák azt mutatják, hogy a bölcs természet, a mely teremtette a szerves lényeket, arról is gondoskodott, hogy azok létezhessenek biztosítva legyen.*

S ha nem így lenne is, kérdjük, miért kell éppen a vagyon-talanoknak lemondani a házasságról és a gyermeknemzésről? Miért legyenek áldozatai ama undok bűnöknek, a melyek Malthus szerint egyedül képesek az oly bölcsen berendezett társadalomban a népesség és az élelmiszerek szaporodása között való aránytalanságot kiegyenlíteni? *Egyszerűen azért, hogy a gazdagabb és előnyösebb helyzetű osztályok félelem nélkül kizárólagosan és háborítlanul uszthassanak ama élvek tengerében, a melyet pénzüikkel megszerezni tudnak.*

Ha a munkás mindezekről végkép lemondott, ha öregségében és betegségében el van hagyatva, azért, mert családot alapítani és gyermekeket nevelni nem akart, nehogy ezáltal újabb terheket rőjjön a társadalomra: a „szabadelvű nemzetgazdászati“ tudni sem akar ama kötelezettségről, hogy a társadalmi rend áldozatát valamivel kárpótolja. „A mór megtette kötelességét, a mór mehet.“ Ez a jelszava.

Még egy körülményre akarunk nyomatékosan ráutalni: Az uralkodó társadalmi osztályok a Malthus-féle aljas elvet, bármint tiltakozzanak is ellene, még most is, midőn annak tarthatatlanságát számosan napnál világosabban beigazolták, követik és bár leplezetten a pusztítás számos nemével juttatják kifejezésre.

S most elmélkedjünk — *sina ira et studio* — teljes pártatlansággal, vajjon oly társadalomrend, a mely ily bűnös tanok segélyével áll fenn, hosszú életü lehet-e?

Mi azt hisszük, hogy nem!

A esempész.

Irta: Tömörkény István.

Nem sok idő már a husvét. Jegenye Jánossal az a mindennapi eset történt, hogy elfogyott a tanyában a pénz. (Biz az máson is megesik, nem csak azon, a ki a pusztai világot lakja.)

Ámde más baj is van.

Mert, ha csak a pénz fogyott volna el, a tanyában azért még meg lehetne lenni a nélkül, mert étel és ital csak akad, mag is van a tavaszi vetéshez, — ellenben a husvét husvét s ekkora ünnepet pénztelenségben elszenvedni nem lehet. Ilyformán, bár János úgy gondolkozott, hogy jobb utak idejéig nem mozdul eladni való holmival sehova (különösen, hogy még az adóért sem hajkurásszák ilyen tavaszidő-tájban az embert), most mégis gondolt valamit.

Bárány van már, elég szép, elég rendes. A bizon', egyet be lehetne vinni a városba eladni. Mivelhogy a dohány is nagyon rossz mostanában s annyi rájgyujtást igényel egy pipára való tömet, hogy tisztára kifogyott a masina a házból.

Miután a városba eszerint mindenképp be kell menni, János nagyhamar belegyőződik a dologba s a kamrába megy, a honnan zsákot hoz elő. Most a zsákkal a juhok közé vonul s a leghitványabbat ki is választja azok közül. (Bolond ember az, a ki a jószága szebbjeit adja el.) A bárány a zsákba kerül, János mindkettőt a vállára veti s megindul a tanyából csak úgy gyalogosan. Nem lakik a várostól messze, másfél óra alatt odaér s ekkora utért nem érdemes a lovakat befogni.

Ámbátor hogy ehhez az aktushoz nem ló kell, hanem kutya,

Mondja is János a kuvasznak, mikor az asszonytól elköszön s halad ki a tanyából.

— Gyere no, Puli.

Ez annak fölöttébb hizeleg. Ugrik azonnal s megy vidáman előre az uton. Így haladnak. János néha egy vállról a más vállra teszi a zsákot. A bárány ilyenkor azt mondja:

— Bé . . .

— Ne bégess, számár, — mondja neki nyugodtan János — hisz a gazdád visz.

Evvel a város széleig érnek, a hol a vámvonal kezdődik s János most már letér az ut közepéről a szélre, hogy szemlélődjön. A vámvonalon kívül van a töltés s a töltés előtt a kubikgörök. Azok közül kinéz egy igen alkalmasat.

— Ez éppen jó lesz, — mondja magában s bodor füstöket ereszt a pipájából.

Le is megy abba a gödörbe, ott leteszi a zsákot s hívja a Pulit.

— Puli ne, — szól neki.

A Puli nincs ilyen szives híváshoz szokva s szerfölött meglepődik a hangon. Csak annyi módon odalog előre-hátra, a farkával igen mutatja a bizalmas szó fölött való örvendezését, de a

füleit hátra csapja s a derekát meggörbíti, a mint *ott* jár-kelel s mindenféleképpen azt igyekszik látszatra hozni, hogy közeleg a gazdájához, pedig voltaképpen egy szikra kedve sincsen hozzá. Elég a tanyai kutya bizalmával kétszer-háromszor visszaélni olyformán, hogy hívó szóval magához csalja az ember s azután elrugja: akkor aztán ilyen lesz — elvesz a hite a gazdában.

Jegenyének többször s egyre hizelkedőbb hangon kell beszélnie hozzá, hogy magához csalja.

— Gyere ide, Puli, kis Puli, — szól neki lágyan.

A Puli egyre közelebb oldalog, mignem egyszer aztán János elkapja a fülét.

— Aú! — mondja a Puli.

— Ne vonits, majom, — felel neki János — hiszen semmi bajod sem lesz.

Mig a Puli fülét fogja, a másik kezével kirázza a zsákból a bárányt. A kubikgödörből szetteként figyelmesen, hogy látja-e valaki? Mikor látja, hogy senki sem látja, nyugodtan fog a munkához. A Pulit belevezeti a zsákba, ennek a végét gondosan összecsomózza, beköti; a bárányt pedig a földre ásott banya sarkába helyezi. Az ott megmarad, mert sással egymáshoz van bogozva a lába.

Most újra mondja János: — Gyere no, Puli, — de ezuttal a Puli nem megy, hanem viszi a János. Kissé ténfereg a zsákban a kutya, mert szokatlan a helyzet, meg vinnog is, de a gazda ilyenkor megrázza a hátán s arra elcsöndesül. Ilyen harcok közben haladnak a vámig, a hol János kiegyenesedik s végtelen méltósággal vonul el a kardos emberek előtt.

— Ohó! Hát kend? — kiáltják rá amazok.

János nem hall semmit, csak megy odább.

— Ember, hé, hé! — kiabálják utána.

De egy vámőr még felé is szalad.

Jegenye nyugodtan fordul meg:

— Mi kö? — kérdezi.

Amazok visszakérdik:

— Mi van a zsákban?

János éktelen nyugalommal felel:

— Kutya!

No erre nagyot nevetnek. Micsoda számárbeszéd.

— Nem igaz, — mondják. — Csak nyissa kend ki azt a zsákot. Minket ugyan be nem csap.

— De mikor mondom, hogy kutya, szól János érzékenyen.

A vámost elfutja a méreg.

— Hallja, — kiabál most már, — hát velem ne komédiázzon, mert rosszul jár.

— Ugyan?

— Ugyan ám.

— Nono, — véli János — ismeröm én a törvényt.

— Ejha! — kiált a vámos, a kit ez a kötözködés nagyon boszant — nem tudom, kitől tanulta volna kend?

— No, — adja a szót tovább emez — tanulni nem tanultam senkitől, hanem csak úgy halottam.

— Nem tudnám kitől? — feleli a vámos.

— Hát azt már nem tudom megmondani, hogy kitől hallottam, de hallottam. Gondolom, maga is tuggya, hogy ki a mostani kiráj az országban, de nem tudná megmondani, kitől hallotta?

A vámos le van fegyverezve a disputában s most már csak arra szoritkozik, hogy a zsákat általvizitálja.

— Bontsa ki, — parancsolja.

— De elugrik, — védekezik János. — Nem bontom én ki.

Hanem hát muszáj. Ez az ójtott szó a legnagyobb hatalom a világon, a muszáj. János leveszi a válláról a zsákat, az alját a földre helyezi s mikor a tetejét megbontja, lent rug egyet titokban az ebhez. Az aztán vonyitva ugrik ki a zsák száján, szinte repül s úgy fut, hogy lehetetlenség utolérni.

Jegenye János káromkodva lohol utána s a mig töltésen túl nem ér, folyton szitkozódik. A mint azonban a vámosok elöl földve van, nyugodtabb a lépte. Látja, hogy a Puli nyilegyenest száguld haza felé.

— Szögény, — mondja, — de meg van ijedve.

Azzal a kubikgödörbe megy, beteszi a zsákba a bárányt s halad újra a vámosok felé. Mikor elébük ér haragosan integet s megfenyíti a vámost az ujjával.

— Köszönjék az istennek, — mondja, — hogy elfogtam.

A vámos érzi, hogy hibás, s nem felel, inkább lehajtja a fejét. János pedig méltósággal halad befelé s az uton a komával találkozik.

— Hát kend? — kérdi a koma.

— Ehuné — felel János.

— Ilyen későn halad kend befelé?

— Az ám, — mondja János. — késésbe vagyok. Egy kis sorom volt. Ezöket a népeket oktattam ki itt a kaliczkás házba, hogy a fületlen csizmát is föl löhet huzni.

— No, no, — válaszol menőben erre meggyőződéssel a koma.

Tüzek.

— Irta: Kiss József. —

*Ismeritek a vidám rőzselángot
S ropogását a vályog-tűzhelyen?
A nyilt arcokat, a nyájas világot,
Hol tréfa és dal önként megterem?
Recsegő gallytól, pattogó szilánktól
Lestem el egykor a dal ütemét.
Hol az a tűz? Mi lett a rőzselángból?
Nekem elhamvadt — talán másnak ég.*

S hova lett, a ki játszva élesztette
 Kis tarka köténnyel, a gyermekleány?
 Es hova tűnt a fiu méla kedve,
 Ki ott lebzelt a leány oldalán?
 Együtt dobáltuk a háncsot a tűzre,
 A redveset úgy, mint a nyirkosat,
 Es találgattuk, boldog álmot fűzve,
 Hogy a siró fa vajjon kit sirat?

Szálló időnek suhogó fővénye —
 Minek bolygatni, amit betemet?
 A rőzselángra más tüzek jövének,
 Emésztőbb láng ragadta lelkemet.
 Hirért lobogni — istenem, mi dőre!
 Az igazságért — ó mily elfogult!
 S míg örök lázban törtetem előre,
 Hajam megszőrkült, lelkem elborult.

Az én mezőmön nem értek kalászok,
 Az én aratásom egy marék virág,
 Az én gyönyöröm az álomlátások,
 Az én világom egy álomvilág. —
 Kialvó lángok pernyéje szítálva,
 Szürkén, szomorun csak esik, esik —
 Félek, hogy álmaim összezilálja,
 S elhagynak, mire beesteledik.

Hideg van . . . fázom . . . Friss szenet a tűzre!
 Gyilkos melegét hadd fujja reám,
 Mint macska teszi, a madarat üzve,
 A kit felvert gyanutlan éjszakán.
 Ó milyen tűz ez! Mi más mint a régi!
 Nem erdőn termett, a mélység dobta ki:
 Világforrongás volt az anyja néki
 Es forradalmak az ő fiai.

Hogy zúg, hogy dohog, hogy kattog, hogy lármáz,
 Hogy mormol, veszekszik a kürtő alatt!
 Mintha rab daemonok az ajtót ráznák,
 Hogy börtönükből szabaduljanak.
 Haragvó isten! Mi lesz a világból,
 Ha egyszer a kőszén öntudatra jut,
 S a buta rög megindul magától,
 S a sístergő katlan majd egyszer kifut.

Ha összeomlik mindaz, ami korhadt,
 Mi évezredek véres bálványa volt,
 Es oduikból elővánszorognak
 A rászédett, a megcsalt milliók. . . .

*Látom mozdulni — látom keveredni —
Egy uj Marseillaise gyújtó hanginál,
Az ócska tetőkbe üszköket vetni,
Mig az utolsó is véres lángban áll!*

*— S amig lelkeimmel káprázatok játsznak,
S jövődő tüzek délibábja von,
A melyek távol ég alján czikáznak —
Valamikor — beomlott siromon:
Itt ülök némán, magamba rogyva,
Mig száll az óra mint egy pillanat,
Es félig ébren és félig álomba'
Piszkálgatom a hunyó parazsat.*

Jézus a tulajdon ellen.

Irta: Weitling Vilmos.

Igy értelmezi Jézus a kérést, azért mondja, a ki kér, az vesz. Hiszen éppen olyan joggal mondhatta volna, a ki vesz, az kér. János könyvének 16. szakaszának 24. versében Jézus ezt mondja: „KérjeteK, ugy venni fogtok.“ Lukács evangéliumának 16. részében Jézus hasonlatot mond az igazságtalan házgondnokról, a kit méltán ér az a gyanu, hogy urának a vagyonát elpocsékolta. Az ur számadást követel, a gondnok tehát módokon töri a fejét, hogyan biztosítsa kenyerét, akkorra, ha majd hűtlensége miatt állásától megfosztják. Elhatározza tehát, hogy urának a vagyonával, addig a mig hivatalban van, barátokat szerez magának azért, hogy elcsapatásakor azok házukba fogadják.

Ebből a czélből az adósok pénzének egy részét elengedte és az adósságlevélbe annyival kevesebbet iratott. A furfangos gondnok emez eljárását megdicsérte az ura. Jézus a hasonlat végén tanítványainak a következőket mondja: János evangéliuma 16. szakasz, 9. vers: „És én mondom néktek, örvendeztetek, szereztetek barátokat az igazságtalanul szerzett pénzzel, hogy majd ha nélkülöztök, bevegyenek az ő hajlékaikba.“

Ebből a kijelentésből is nem egy cselekedet igazolható. Jézus eme hasonlatának az az értelme, hogy minden helyzetben arra kell törekednünk, hogy ha pénzhez és vagyonhoz jutunk, hogy azt hasznos módon felhasználhassuk. A hasonlat valószínűleg nemcsak tanítványainak, a kik szegények voltak és a kiknek igazságtalanul szerzett vagyonuk nem volt, hanem a gazdag hallgatóságnak is szánva volt, mert tovább azt mondja a 11. versben: „A mennyi-

ben a jogtalan Mamnon hivei maradtak, ki fogja rátok bizni az igazságot?" 12. vers: „És ha ti az idegenhez hüek nem vagytok, ki fogja nektek adni azt, a mi a tietek?" A ki tehát mástól elvonja munkájának gyümölcseit, aki saját munkája nélkül szerzett javait meg nem osztja, egyszóval aki visszaél mások szorgalmával és maga élvezi ama termékeket, a melyeket másoknak a munkája és szorgalma teremtett meg: igazságtalan, mert a másoknak nem adja ugyanazt, a mit a maga számára bír, ezért ne követelje, hogy neki megadassék és tiszteljék azt ami jogosan az övé. Ha Jézus a 9. versben mondottakkal egyedül tanítványait értette volna, akkor nyilvánvalóan felszólítás lett volna az arra, hogy valamely igaztalan módon pénzt és vagyont szerezzenek, hogy azt ismét igaz módon eloszszák.

14. vers: „Mindezt hallották a farizeusok, a kik fősvények voltak és kigunyolták őt.“ Ez van irva egy helyen.

Ezt az írást szintén olvasni fogják a farizeusok és mondani fogják: A bibliából akaratumk szerint mindent ki lehet magyarázni.

Urak nektek igazatok van, mert ti az evangéliumból a zsarnokságnak, az elnyomásnak és a csalásnak a bibliáját teremtettétek, én pedig a szabadságnak, az egyenlőségnek, a közösségnek, a tudásnak, a reménynek és a szeretetnek az evangéliumát kívánám belőle alkotni, ha ugyan már amugy is nem az volna.

A ti tévedések egyéni érdekből történt, ha én tévedek: ugy ez az emberiség iránt való szeretetből történik. Az én szándékom nyilvánvaló és azok a helyek, a melyekből merittem, jelezvék. Az olvasó olvasson, vizsgáljon, ítéljen és higgyen tetszése szerint.

Ámen.

(Vége.)

Tragédia a fegyházban.

Irta: **Hugó Viktor** (Francziából).

(Folytatás.)

Mielőtt az elnök az esküdteket a másik terembe küldte volna, azt kérdezte a vádlottól, hogy a kérdések feltétele ellen van-e valami mondani valója?

— Van, de igen kevés, mondá Klaudius. Azonban elmondom. Tolvaj és gyilkos vagyok, loptam és öltem. De miért loptam? — És miért öltem? Esküdt urak, e két kérdést állítsák egymás mellé. Egy negyedőrai értekezés után, e tizenkét champagnei ember nyilatkozatára, kiket esküdt uraknak hívtak, Gueux Klaudius halálra ítélték.

Klaudius előtt felolvasták az ítéletét, a ki csak ennyit válaszolt reá:

„Jól van. De miért lopott ez az ember? Miért ölt ez az ember? Ime két kérdés, melyre nem feleltek?”

A tömlőzbe visszamenve vidáman vacsorált és azt mondá: Harminczhat esztendő eredményei! Klaudius nem akart a semmitő törvényszékhez fellebbezni. Pedig az egyik irgalmas néni, ki betegségében ápolta, jött hozzá és könyek között kérte. A nő iránt való szivességből mégis felebbezett. Ugy látszik, hogy az utolsó perczig ellenállott, mert midőn jegyzőkönyvbe vétette felebbezését, a törvényes három napi idő néhány percz óta lejárt. A szegény háladatos leány öt frankot adott Klaudiusnak. A pénzt elfogadta és megköszönte.

Mig a felebbezése függőben volt, a hozzá ragaszkodó foglyok kiszabadulási ajánlatokat tettek. Nem fogadta el. A börtöne szelelő lyukán egy szeget, egy darab vassodronyt és fűrészt hajítottak be. Egy olyan értelmes embernek mint Klaudius volt, a három műszer közül az egyik is elég lett volna arra, hogy bilincseitől megszabaduljon. De ő a szeget, vassodronyt és fűrészt a börtönőrnek átadta.

1832-dik év június nyolczadikán, tehát a büntény után hét hónap és négy nap mulva a bünhődés napja is megérkezett. E nap reggel hét órakor, a törvényszéki jegyző Klaudius börtönébe lépett, és tudatta vele, hogy az életből csak egy órája van hátra. A felebbezést visszavetették.

— Az éjjel jól aludtam — mondá hidegen Klaudius, — nem kételkedtem, hogy a jövő éjjel még jobban alszom.

Ugy látszik, hogy az erős emberek szavai haláluk előtt mindig bizonyos nagyságot nyernek. Előbb a pap érkezett meg, azután a hóhér. A pappal alázatos volt, a hóhérral szelid. Sem a lelkét, sem a testét nem tagadta meg. Szelleme szabadságát tökéletesen megtartotta. Mig a haját vágták, a börtön egyik szegletében valaki arról beszélt, hogy Troyest e pillanatban a cholera fenyegeti. „Én részemről — mondá Klaudius mosolyogva — nem félek a cholérától.”

A papot rendkívüli figyelemmel hallgatta, vádolta magát és sajnálta, hogy a vallásban nem nyer oktatást. Kérésére kezébe adták azt az ollót, melylyel meg akarta magát ölni. Az egyik ága hiányzott, az, melyik mellsontjába tört. Kérte a börtönőrt, hogy az ollót az ő nevében adják át Albinnak. És azt is mondta, hogy nagyon óhajtana, ha azt a kenyéradagot, mit ma neki kellett volna megenni, az ollóhoz csatolják és Albinnak adják. Azt, a ki a kezeit megkötötte, kérte, hogy az öt frankot, mit az irgalmas néni adott, tegye a jobb kezébe, ez volt az egyedüli vagyona. Háromnegyed nyolczkor elhagyta a börtönt, az elítéltek gyászkíséretével. Gyalog ment, halvány volt, szemeit a pap kezében levő keresztre függeszté, de biztos, szilárd lépésben ment. Azért választották a kivégeztésre e napot, mert vásár napja volt, hogy utjában mentül több kísérője és nézője legyen; mert ugy látszik, hogy Franciaországban még most is vannak oly felvad városok, hol dicsekednek vele, midőn a társadalom egy embert öl. Klaudius komolyan lépett a

vérpadra, szemeit még mindig Krisztus keresztféjére függeszté. Meg akarta a papot csókolni és a hóhért szintén, az egyiknek megköszönve a vigasztalást, a másikat megbocsátva. Azt mondják, hogy a hóhér gyöngéden visszataszította.

Abban a pillanatban, midőn a hóhérségéd az iszonyu géphez kötötte, Klaudius intett a papnak, hogy a jobb kezében levő öt frankot „a szegények részére” vegye el. Miután éppen e pillanatban ütötte a nyolezat, a toronyóra kongása elnyomta a hangját; a pap azt válaszolta, hogy nem érti mit mondott. Klaudius két óráútés közt levő szünetet meg várta, és szeliden ismételte: „a szegények számára.”

A nyolezadik ütés még nem hangzott el, midőn e nemes és értelmes fő lehullott.

A nyilvános kivégeztetéseknek csudálatos hatása! Ugyane nap, midőn a rettenetes gép még fel volt közöttük állítva és meg sem volt mosva, az összecsoportosult városi nép felzendült és a vámhivatalnokok egyikét valami vámkérdés miatt meg akarta ölni. A szelid népből mit csinálnak törvényei! A Gueux Klaudius történetét azért tartottuk kötelességünknek ily részletesen elbeszélni, mert szerintünk — e történetnek mindenik szakasza egy külön fejezetét képezné annak a könyvnek, melyben a tizenkilencedik század népének a nagy problémája oldatnék meg. E nevezetes életben két főrészt van: a bukás előtt és a bukás után; és e két részben két kérdés: a nevelés kérdése és a büntetés kérdése; és e két kérdés között az egész társadalom. Bizonyos, hogy ez az ember jónak született, jó szervezete volt és jó tehetségei voltak. Tehát mi hiányzott benne? Gondolkozatok. Ez az aránylagosság nagy kérdése, melynek megoldása még nem találtatott meg, és mely egykor az általános egyensúlyt fogja megadni: Hogy a társadalom tegyen meg mindig annyit az egyénért, amennyit a természet megtesz. Nézzétek Gueux Klaudius. Tagadhatatlan, hogy jól formált agy, jól formált szív. De a sors olyan rosszul szervezett társadalomba állítja, hogy elvégre lop; a társadalom olyan rosszul szervezett börtönbe teszi, hogy elvégre gyilkol.

Ki a valódi bűnös? Ő? Vagy mi? Szigoru és szurós kérdések, melyek ez órában minden értelmet felhivnak, melyek bennünket minden oldalról ránczigálnak, és melyek egy nap annyira el fogják előttünk zárni az utat, hogy elvégre is szembe kell velök néznünk, és megtudni, hogy mit akarnak velünk. E sorok írója hihetőleg megkíséرتi elmondani, hogy miképen fogja fel ezeket a kérdéseket. Midőn ilyen tényekkel állunk szemben, midőn azon módszerre gondolunk, melylyel e kérdések bennünket üldöznek, azt kérdezzük magunktól, hogy valjon mire gondolnak azok, a kik kormányoznak, ha e kérdésekre nem gondolnak? A kamarák minden évben komolyan dolgoznak. Kétségkívül igen fontos, hogy az adókat emelik, nagyon fontos, hogy törvényt hozzanak arról, miképen menjek én mint katona a Lobau gróf kapuja elé, kit nem ismerek és ismerni sem akarok, -- hazafiasan őrt állani;

vagy hogy miképen diszelegjek a Marigny-téren füszerárusom szélye szerint, ki nekem tisztem.

Nagyon fontos, hogy képviselők és miniszterek fárasssák magokat az országot érdeklő eszmék és ügyek meddő vitatásában; például nagyon lényeges, hogy a 19-ik század művészetét, e nagy és komoly vádlottat: aki semmit nem felel — és jól teszi, — a vádlottak padjára ültessék és nagy zaj közt faggassák és kérdezzék; kiváló fontosságú kormányzóknak és törvényhozóknak azzal tölteni az időt, hogy olyan értekezéseket tartsanak a classicismus felett, melyek a külvárosok néptanítóit vállvonásra kényszeríti; — nagyon hasznos nyilvánítani, hogy a vérfertőztetést, házasságtörést, szüle- és gyermekgyilkolást meg a mérgezést az ujkori dráma idézte elő.

Mindez nagyon fontos; azonban mi azt hisszük, hogy ezeknél még sokkal fontosabb dolgok is lehetnének.

Mit mondana a kamara, ha e haszontalan vitatkozások között, mikben az ellenzék a miniszteriumot és viszont a miniszterium az ellenzékét oly gyakran nyakon csipi, — egyszer csak a kamara padjáról vagy a szószelekről, — az mindegy bármelyikről — valaki felállana és e komoly szavakat mondaná:

„Hallgassatok! Bárkik legyenek, a kik itt beszélnek, hallgassanak! Azt hiszik önök, hogy a kérdést értik? nem úgy van. A kérdés ez: A tövény alig egy éve Pamierben egy embert feldaraboltatott; Dijonban egy nőnek vétette fejét; Párisban a Saint-Jacques sorompónál számtalan kivégeztetéseket csinál. Ez a kérdés. Ezzel foglalkozzanak. Aztán veszekedhetnek a felett, hogy a nemzetörök gombjai fehérek legyenek-e vagy sárgák, és hogy a biztosítás szebb dolog-e, mint a biztonság?

„Jobb és balközépen ülő urak, jobb és bal szélen ülő urak, a nép nagy része szenved! Nevezzék magokat köztársaságiaknak, vagy nevezzék magokat monarchistáknak, a nép szenved, és ez tény.“

(Vége következik.)

A lehullt virág.

— Egy leány halálára. —

*Huldegalnak, huldegalnak
A sárguló levelek,
Mert lesiják ágaitról
A hideg, őszi szelek.
Oh! te kedves szép virágom
Te is lehullottál már;
Lehullottál kedves virág
Az őszi nap sugárnál.*

*Mert elalszik a természet;
De majd újra felébred.
Oh! de neked drága gyermek
Nem ébred fel tenéked!
Élaltattál mindörökre,
Hesszahi lesznek álmaid:
Nem hallja már többé senki
Csengő-bongó szavaid!*

*Nem jössz többé a hazunkba?
Nem vár eszétra ajkad?
Nem fogsz te már énekelni
Forradalmi dalokat?
Végelodtél is megrezgett
Éz a fülledt levegő.
Itt eseng dalod a fülünkben,
Hogy „Szabad lesz a jövő“!*

*Legmagasabb ihlet szárnyán
Szállt fel ajkadról e dal
Mégjövendéléd a népnek,
Övé lesz a diadal!
Alig, hogy elzengted e dalt
Elhültöztél mitőlünk:
De nyomokban hisz felyten
Bús szivünk, omló könnyünk!*

Migray József.

Nemzetgazdasági igazságok.

A vasárnapi munka.

Ha elismerjük ezek után, hogy a vasárnapi munkaszünet az ember testi fejlődésének elengedhetetlen feltétele: következésképp ki kell jelentenünk, hogy a vasárnapi munka, nem más, mint az önző töke merénylete, az emberi természet ellen, uzsora az ember életével, rabló gazdálkodás, a melynek áldozata az ember. Egy szóval: állandó, lassu, de biztosan ható méreggel való gyilkosság az emberi társadalom, legjobb, legméltóbb tagjaival szemben elkövetve. Peel Róbert, angol államtitkar már 1847-ben így nyilatkozott a vasárnapi munkáról:

„Gazdasági életünk emlékoszlopa asszonyok és gyermekek koponyáiból összehordott pirimis lesz.“ Azóta számos országban rosszabbak lettek a viszonyok, a vasárnapi munkának áldozatai megszorodtak. Ezért időszerű, ha kijelentjük:

„Nem türjük tovább, hogy a munkástól vasárnapját elrabolják és a vasárnapi munkával legdrágább természeti kincsétől egészségétől és életerejétől megfosszák.“

Ha a munkás szellemi életének szempontjából tekintjük a vasárnapi munkaszünet kérdését a következő megállapodásra jutunk:

Az általános, a lehetőleg teljes vasárnapi munkaszünet a szocialis igazság alapja. Tény az, hogy manapság a munkaszünet egyes kiváltságos osztályok előjoga, azok a kik leginkább szorultnak rá, legkevésbé élvezik. A munkásnép legnagyobb része a fehér rabszolgaság igáját hordja, egész családok előtt ismeretlen fogalom a vasárnapi munkaszünet, legfeljebb a naptár vörös betűi emlékeztetik őket rá. A legtöbb országban a vasárnapi munka társadalmi intézmény, a mely az embereket szabadokra és rabszolgákra osztja.

Helyesen jegyezte meg a német birodalmi gyűlésen egy szónok, hogy a munkás előtt alárendelt társadalmi állása, sohase ötlük úgy szembe, mint a mikor vasárnap gyárba kell mennie, holott polgártársai sétálva élvezik a vasárnap örömeit. A vasárnapi munka törvényes eltiltásakor azonban a munkás egész

nap családjáé lenne, házat otthonosan rendezné be, gyermekeit tanítaná és tanulna, sétálna velük, egy szóval embernek és nem bérrabszolgnak tudná magát.

Az egyöntetűen és általánosan keresztülvitt vasárnapi munkaszünet, a vasárnapot, nemcsak a vallás napjává, hanem szociális szempontból kiindulva, az „ember napjává“ avatná fel, mert az embert egyéniségének, méltóságainak és szabadságának tudatára ébresztené és megtanítaná arra, hogy alapjában és igazán az emberek természetük szerint egyenlők és jogaik ugyanazonosak. Ebből a tudatból fakad azután a belső és a külső nyugalom, a mely betetőzi az általános és egyöntetű vasárnapi munkaszünetet. A vasárnapi munka ellenben, teherhordó barommá, géppé aljasítja az embert és annyira fokozza a különböző társadalmi osztályok közt az ellentétet, hogy teljes közöny, vagy szörnyű gyűlölet következik utána.

A mondottakból kitűnik, hogy a vasárnapi munkaszünet lehetővé teszi a munkásnak, hogy a testi munkát, szellemének munkájával helyettesítse, hogy tudását fokozza és részt vegyen magának a közművelődés kincseiből. A vasárnapi munkaszünet ellen felhozzák, hogy Lykurgus s pártai, honfitársai számára nem honosította meg a heti munkaszünetet, a kínaiak is intelligens emberek és azoknál ismeretlen a munkaszünet. Nagyon szép! De ne felejtsük, hogy Lykurgus törvénye a kézi munkára a helotákat (rabszolgák) szorította, a kínaiak civillizációját pedig eléggé jellemzi a kulik sokassága, a kiket Európába küldenek. Viszont bizonyított tény, hogy ama népek munkásosztálya, a melyeknél a vasárnapi munkaszünet, a legjobban van megvalósítva, a legintelligensebb és ezek közt gyakori a munkás, a ki talalmányaival nagyban előmozdítja a technikai haladást.

(Folytatása következik.)

Szellemszikrák.

- * A házasság láncza olyan súlyos, hogy kettő kell a czipeléséhez, olykor — három is.
- * Ha semmi önhittség nem volna bennünk, nem esnék oly rosszul a mások önhittsége.
- * A gazdagság egy meredek hegy csúcsa, melyre az apa arca veritékében kuszik fel, míg a fiu a másik oldalon hirtelen bukik le.
- * Küzdeni a tudatlanság ellen annyi, mint küzdeni a bűn ellen, annyi mint megvédeni a hazát.
- * Negyféle ember van: szerelmes, becsvágyó, megfigyelő és ostoba. A legboldogabbak az ostobák.
- * Követeld meg magadtól és másoktól a kötelességeknek komoly teljesítését; de felebarátaid hibáit itéld meg szeliden.
- * A népek végzete, hogy vagy sokat vagy semmit se akarnak.
- * Ne feledd, hogy a hibákból, melyeket a világra rónak, egy részecske read is esik.

Különfélék.

? **A véletlen játéka.** Egy német orvos késő este a szomszéd faluból gyalog igyekezett haza az erdön keresztül. Egyszerre elébe ugrott egy fiatal ember s rákiáltott: „Pénzt vagy életedet!” Az orvos nem vesztette el lélekjelenlétét s vaskos botjával fejbe vágta, az utonállót a ki a másik pillanatban kerekét oldott. Mikor az orvos hazaért, szolgálja jelentette neki, hogy egy beteg ember várokozik rá, kit állítása szerint rövid idő előtt egy utonálló fejbe ütött az erdőben. Az orvos besietett a beteghez, a kiből nagy meglepetésére ugyanazt a fiatal embert ismerte föl, aki őt az erdőben megtámadta. Az utonálló, ki csak ekkor tudta meg, hogy kihez fordult ő segítségért, nem kevésbé volt meglepve Térden állva kért bocsánatot az orvostól, aki aztán ápolás alá vette.

? **Régi rendelet a pestis ellen.** A pestis 1637-ben is ijesztette a világot. Akkor azonban más övszerekkel léptek föl ellene, mint manapság. Példa erre Köln melletti Zons város hatóságának rendelete, mely 1637. június 27-ikén adatott ki s a következők szól:

1. Mihelyt a pestis megérkezik, az Istenhez kell fordulnunk és azonnal gyónjunk.

2. A lakást el kell zárni, a lakásba egy istenfélő embert kell helyezni, azzal kell járni az utcán is.

3. A betegnek az ablakon keresztül kell meggyónnia. A szomszéd, ha vonakodik a betegnek az ablakon keresztül olajat stb. nyújtani, 20 kr. pénzbüntetésre ítelendő el.

4. Az isten segedelmével a pestisből meggyógyult 4 hétig se az utcán ne járjon, se látogatást ne tegyen, mert 10 kr. büntetéspénzt fizet.

5. A ki e szabályoknak nem engedelmeskedik, az az engedetlenség bűnébe esik.

? **A csodagyermek.** Egy braunschweigi hentesmester másfél éves gyermekéről a következőket írják: A gyermek, a kit mellesleg megjegyezve, Pohler Ottónak hívnak, már egy éves korában tudott érthetően beszélni és örült, ha az Ottó nevet eléje irták. Kimondhatatlan volt azonban öröme, mikor nevét az újságban észrevette a nélkül, hogy figyelmeztették volna rá. Körülbelül öt hónap óta a gyermek már betűket is kezdett megjegyezni s most már egész tökéletesen olvas, egy szóval valóságos csodagyermek, új rejtély az orvosok és tanférfiak előtt.

? **Ne igyunk hideg sört.** A hideg sör ivásáról érdekes felolvasást tartott egy híres svájci orvos Genfben. Erélyesen kikelt az egészség szempontjából a hideg sör ivása ellen, a mi szerinte a legveszedelmesebb dolgok egyike. A vizet, a bort, a kávé t jég-hidegen is meg lehet inni, de a sört nem szabad, mert ez rögtöni halált is vonhat maga után. Legfeljebb 10—12 R-nyi hideg sört szabad innunk. A gyomorkattarus betegség eredetét egyenesen a hideg sörre vezeti vissza. A sör tulajdonképeni hazájában Bajorországban mindenki tudja ezt s azért ott a vendéglőben a

sört ivó bajor, ha söre hideg, izzó vaslemezt márt bele s azt addig tartja benne, míg söre a kellő hőmérséketet el nem éri. A sör ize, az értekező szerint, e melegítés által egy cseppet sem változik.

? **Lyuk a gyomorban.** Németország, Parkersdorfban egy Jarolin nevű csendőr halt meg a napokban; elrendelték a felboncolást. Az eredmény az volt, hogy a gyomrán egy lyukat találtak, a melybe egy emberujj belefért. A gyomor üres volt s tartalma szétterjedt az egész testben. A csendőr mindig rosszul volt evés után, hanyatfeküdni pedig nem tudott. A fiatal ember három év óta volt a csendőrség szolgálatában s mindössze 26 évet élt.

Világkrónika.

— Ez is találmány. A találmányok sorában olvassuk, hogy Berlinben egy kisasszony „telt arcot helyreállító“ készüléket talált fel. Ezt a készüléket a szájba teszik, fogakhoz erősítik és az arcnak azután gömbölyű külseje lesz.

— A városatya kalandja. Würzburgban (Németország) egy klerikális városatya a faképnél hagyta a feleségét, 9 gyereket és 12000 forinttal, valamint egy 17 éves cselédleánnyal megszökött.

— A nyomor. Bécs egyik külvárosában egy városi hivatalnok felesége halálos ágya mellett borotvával elmetszette a torokát. A nyomoruság vitte a szörnyű lépésre.

— A romok alatt. Jenbachban (Tirol) összeomlott egy épületállvány. A lezuhanó darabok egy inast megöltek. A pallér feleségét az izgatottság megölte.

— Vizbefult lakodalmas nép. Az oroszországi Autonopot városában egy lakodalmas nép a közelbe levő tóra ment csónakázni, a csónak a víz közepén léket kapott s a benne ülők közül 17-en vízbe fultak.

— Halál a lekvárban. Eszéken, Salamon Panna munkásnő egy forró lekvárral telt üstbe esett s mire kimentették, teljesen összefőtt.

— Rémes családi drámát rögtönzött Brüggeben (Brüsszel közelében) egy megtévelyodott asszony, ki az asztalnál ülő családjából férjét, továbbá a szolgát lelőtte.

— Összeütközés az utcán. Nápolyban (Olaszország) a város egyik utcájában a gőzkoesi összeütközött egy lóvasúti kocsival. Sok ember megsebesült, kettő pedig meghalt.

— Feleségének gyilkosa. Bujon (Magyarország) Szepesi József parasztgazda szerelemfáltásból fejszével és bárdal a szó szoros értelmében összeapritotta a feleségét. A gyilkost elfogták.

— Afrikában felkoczolt európaiak. A Kongó-államban kivándorolt európaiakat megölték. Sok letartóztatás történt.

— Dinamit robbanás. Pontevedera és Carril, spanyolországi városok közt a vonatközlekedés számára alagutat fúrnak

keresztül. A sziklákat dinamittal repesztik. Az egyik robbantásnál két munkást darabokra szaggatott a dinamit.

— **Uri tolvajok.** Prienben, a királyi palotát megmutatták egy csoport idegen urnak. A vendégek közt két angol gróf is volt. Ezek egyike hirtelen késsel egy arany bojtot levágott az egyik függönyről. Érszevették és becsukták.

— **Árviz Japánban.** Japánban (Ázsia) nagy árvizek pusztítottak. Sok ember elpusztult.

— **Apagyilkos.** Bmah nevű orosz községben egy 27 éves munkás háromszor rálőtt az atyjára, a kit halálra sebzett. A rémtettet azért követte el, mert atyja nem adott neki pénzt.

— **A szent bolond.** Uralskban (Oroszország) egy katolikus pap a földbe ásta magát, hogy úgy vezekeljen bűneiért. Napokig élt így. Mikor megtalálták, már halott volt.

— **A becsületért.** Messinában (Olaszország), egy földmives formás felesége leszurt egy fiatal parasztleányt, a ki a férj távollétében, erkölcstelen merényletet akart ellene elkövetni.

— **A „csuda“.** Egy sziléziai német ujság írja: A rudai apáczakolostor egyik apáczája a kápolna szent szobrait tisztogatta. A kápolnában játszó gyermekek megkérdezték, hogy mit csinál. „A szűz anya könyezik a ti rakonczátlankodásotok fölött.“ Volt az apácza válasza. A gyerekek ezt elmondták szüleiknek, a kiknek első dolguk volt elhíresztelni a „csudát“. Csakhamar nagy tömeg verődött össze a kápolna előtt. Mindenki az „Istenanya“ könnyeit akarta látni. A rendőröknek kellett a népet szétszlatni. A nép azonban csak akkor távozott, a mikor az apácza elmondta, hogy eredt a „csuda“ história.

— **Munkásnők katasztrófája.** Morgenroth és Benthen nevű németországi városok közt közlekedő gyorsvonal öt munkásnőt gázolt el.

— **Egy család tragédiája.** Geisecke (Németország) község mellett egy tehervonat egy egész családot gázolt el. Az anya és a 19 éves fiu nyomban meghaltak. Az apa halálán van.

— **Furcsa kegyelet.** Velence városatyái elhatározták, hogy Gallina nevű híres zeneszerzőnek szobrot emelnek. A szobrot azonban előbb 25 évre a muzeumba teszik és ha ez idő alatt sem csökken Gallina dicsősége felállítják a szobrot.

— **A gazdagok időtöltése.** Grey gróf, angol mágnás azzal dicsekedik, hogy 28 esztendő alatt 316.699 darab vadat lőtt. Ezek közt 111.190 fázçant és 26.747 nyulat. Átlag naponta 30 vadat lőtt „a nemes“ gróf. Hasznos időtöltés!

— **Gyémánttanya.** Prätoria (Transvaal) közelében gazdag gyémánttelepre bukkantak.

— **A rablógyilkos ára.** Az Egyesült-Államok Ausztráliának egy rablógyilkost szolgáltatott ki. Az eljárási költségek 50.000 frtra rugtak. Bizony sok egy rablógyilkosért.

— **A császárlátogatás.** E hó 20 és 21-én nagy hűhóval fogadták a német császárt Budapesten. A csöcselék éljenzett, az emberi méltóság barátai pedig szégyenkeztek.

Gazdaság.

A gabonaneműek mult heti árát a következő táblázat mutatja:

Gabonanem	Sulya amelyből 100 liter	Gabonaár készpénzben mtrm.-ként			
	kgr.	— frt — krtól	— frt —	— krig	
Buza bánsági	76—81	—	—	—	—
tiszavidéki	76—81	12	„	12	„ 65 „
„ pestvidéki	76—81	11	„ 95	„	12 „ 60 „
„ fehérmegyei	76—81	12	„	„	12 „ 65 „
„ bácskai	76—81	—	„	„	— „ — „
Rozs I. rendű	70—72	8	„ 40	„	8 „ 50 „
„ II. „	70—72	8	„ 30	„	8 „ 35 „
Árpa takarm.	60—62	6	„ 15	„	6 „ 40 „
„ égetni való	62—63	6	„ 60	„	7 „ 30 „
„ sörtőzésre	64—66	7	„ 50	„	9 „ — „
Zab, új	39—41	6	„ 15	„	6 „ 40 „
Tengeri b. 0.	—	5	„ 10	„	5 „ 15 „
„ máshonnét	—	5	„	„	5 „ 05 „
Repczekáposzta	—	12	„ 20	„	13 „ 25 „
Köles	—	—	„	„	— „ — „

Szerkesztői üzenetek.

A „Töke nyomorultjai“ czimű regényhez bekötési táblák 30 krért kaphatók.

B. János, Kolozsvár. A mutatványszámokat elküldtük. Köszönet.

Sch. Ferencz és többen. Elkéstek a 20. számhoz a talánymegfejtések kel. Kérjük, hogy a határidőre ügyeljenek.

Dr. Antal, Budapest. Szívből fakadó köszönet. Csak továbbra is küldje hordó számra a megrendelőket.

Cs. József, Tata. Szomorú a miket ír. De legyen erejük minden viszásgot leküzdeni. A legszomorúbb, hogy a falvak elha-yják az eszmét.

D. István, Kunfélegyháza. Örvendünk, hogy onnan is kapunk életjelt öntől. Szép, hogy hinti a mételyt. Nem lehetne a Népolvasótárt ott meghonosítani? Akár ha egy előfizető utján is? A talányokat köszönjük.

K. Ferencz, Temesvár. A jutalomkönyvhöz bekötési táblák nincsenek. A regényhez készülöben vannak. Az árról majd tudósítjuk. A szaklap megteremtésén fáradoznak. Talán a közel jövőben megjelen.

H. Mór Berlin. A hódmezővásárhelyi mozgalom kezdete visszanyul a nyolczvanas évekbe. Határozottabban 1892-93. években indult meg. A vád-alapját képező véres esemény 1894. aprilis 27-én történt. Szántó Kovács Jánost 1895. márczius hóban ítelték el. Üdvözet a berlini magyar munkásoknak.

H. Ferencz, Réde. A humort köszönjük. Kicsit erős. Várjuk a többi előfizetőket. A küldött ezimekre mentek mutatványszámok. Ha eljár majd náluk, reméljük lesz eredmény. A költemény gyönyörű. Feltétlenül közöljük. A „Világfelforgatókat“ Tábori Róbert fordította, az „Uj Világ“-ot pedig Halmai Miklós. Csernyei fordítása élvezhetetlen. Azután elfogyott a magyar kiadás. Azért gondoltuk, hogy olvasóink szivesen fogják venni. Üdvözet.

Sch. J. Kolozsvár. Örülünk a szaporodásnak. Reméljük, hogy felviszi százig.

G. Ernő, Berlin. Gratulálunk. Legyen szives küldje meg nekünk a „Socialistische Monatshefte“ illető számát. Itt nem tudunk hozzájutni. Postafordultával kérjük.

K. Géza, Baja. Körülményes és világos választ kérünk.

D. Miklós, Czegléd. 1. Ugyan, ugyan! Hát az is a mi dolgunk legyen. 2. Ugyáltszik csúful összeveszték. 3. Bizonyosra vehető, hogy megjelenik továbbra is, V. csökönyös ember. 4. Nincs.

Pollák Béla, Budapest. Kész örömet tudomásul vesszük, írásban tett ama kijelentését, hogy az „A. Sz.”-ának 15. számában irt *otromba* cikket ön nem írta és aláírásával el nem látta. A miből az következik, hogy nevével visszaélt valaki. Őszintén sajnáljuk a félreértést, a mely a N-r 19. számában kifejezésre jutott. Tévtúra vezetett a cikknek „P—k B—a” betűkkel jelzett aláírása. Szívesen megragadjuk az alkalmat annak kijelentésére, hogy ön pártéletünkben bizonyos nevet vivott ki magának és meggyőződéséért börtönbüntetést is szenvedett. Személyét nem is támadtuk, mert, a mikor írói munkásságát, legjobb meggyőződésünk szerint, kedvezőtlen kritika tárgyává tettük: azzal még nem mondtuk, hogy nem lehet hasznos tagja a proletár-pártnak. Utóvégre a mi pártunknak nagyobb szolgálatokat tesznek, az egyszerű, de buzgó közkatonák, mint a „tudákos” skriblerék.

St. János, Arad. Kiváncsiak vagyunk az eredményre.

Sz. M. és K. M. Kolozsvár. Abban az ügyben kérdést intéztünk Kolozsvárra, de eddig felvilágosító választ nem kaptunk.

H. Pál, Arad. Megkaptuk. Üdvözöljük az aradi ismerősöket.

Betűrejtvény.

a, a, a, a, a, es

A helyesen megfejtők közt első jutalmat gyanánt egy regényt, második jutalom gyanánt egy elbeszélést sorsolunk ki.

A megfejtést, valamint a helyesen megfejtők névsorát a Népolvasótár 24-ik számában hozzuk.

Megfejtési határidő október 5-ike.

A Népolvasótár 20-ik számában közölt betűrejtvény megfejtése:

Lap, alap, kalap.

Az első jutalmat, egy érdekes regényt nyerte: Weisz Jóska München, Dolezsal czimén Arcis-Strasse 55. rgb. II. links.

A második jutalmat, egy érdekes elbeszélést, nyerte: Kákonyi Erzsi, Baja.

Helyesen megfejtették még a következők:

Budapestről: Soós Gyula, Fedor András, Szöke Lajos, Linder Károlyné, Bocsák László, Tóth Lajos, Minich József, Selló György, Freund Albert, Gáborcz Gáspárné, Kintli Pál, Scherer András, Berger Pál, Guba József, Weisz Simon, Hosszu Mihály, Klema József, Heiling Károly, Gebei Sándor Schnádenberger Ferencz Fruedrich Jakab, Nagy Gábor, Horváth Ferencz.

Vidékről: Korbély Anna Csorna, Ládi Sándor Torontál-Vásárhely, Fohn Sándor Pápa, Popper Zsigmond Albert-Irsa, Kákonyi Erzsi Baja, Tantsa Sándor Csokonya, Gromacsek János Zilah, Bálint Ödön, Grosz Herman Kolozsvár, Klein Józsefné Ujpest, Pojtner József Dobsina, Weisz Jóska München, Schaberl József Kolozsvár, Fábik József Baja, Csizsár József Tata, Bartha Ödön, Stettner József Maros-Vásárhely, Kudlik Stuttgart, Zsigmond Lajos (Szalk-Szent-Márton) Ungár Jenő (Miskolcz). Égető János, H.-M.-Vásárhely.

Nyom. a „Vörösmarty” könyvnyomdában, Budapest, József-körút 14.

